

Zienswijze m.b.t. het Nationaal Programma Landelijk Gebied

“Terug naar de tekentafel”

Agractie Nederland, 23-02-2024

Inleiding

Agractie Nederland is van mening dat het Ontwerp NPLG terug naar de tekentafel moet. Het nieuwe kabinet dient zich opnieuw te buigen over de inrichting van het landelijk gebied, waarbij een realistische afweging wordt gemaakt tussen de verschillende belangen en claims die er op het landelijk gebied liggen.

In het onderhavige NPLG is daar volstrekt geen sprake van. Het Ontwerp NPLG is gericht op het realiseren van internationale regels en afspraken, maar de invulling daarvan doet geen recht aan het belang van de Nederlandse Land- en Tuinbouw voor de Nederlandse economie.

In het vervolg van deze zienswijze zal dit standpunt nader toegelicht worden.

Let wel: Agractie Nederland is niet tegen een Nationaal Programma Landelijk Gebied, maar het moet dan wel een NPLG zijn waarin een realistische afweging heeft plaatsgevonden tussen verschillende belangen. In het verlengde van zo'n NPLG is Agractie Nederland een warm voorstander van het afsluiten van een Landbouwakkoord. Zo'n Landbouwakkoord moet niet alleen langjarig perspectief bieden voor de agrarische sector, maar moet ook kunnen leiden tot aanpassing van het NPLG, in het geval dat langjarige perspectief niet of in slechts beperkte mate te realiseren is.

Proces

Agractie Nederland betreurt het dat de huidige regering ervoor heeft gekozen het Ontwerp NPLG ter inzage te leggen, dit tegen de zin van landbouworganisaties. Gezien het feit dat de regering demissionair is, dat de op basis van de startnotitie NPLG opgestelde provinciale gebiedsprogramma's volgens berekeningen van de provincies ongeveer € 56 miljard gaan kosten, dat het transitiefonds – dat circa € 24 miljard zou bevatten – nog niet door de Eerste Kamer is goedgekeurd, ware het beter geweest om het aan de nieuwe regering over te laten op welke wijze men verder wil met een NPLG. De ter inzagelegging wekt de indruk dat het huidige kabinet kost wat kost de doelstellingen, zoals verwoord in het Ontwerp NPLG, wil doordrukken. Het grote risico is dat de gestelde doelstellingen overeind blijven, zonder dat het geld dat nodig is om die doelstellingen te realiseren, beschikbaar is/komt. Dit nog afgezien van de irrealistische verwachtingen en de onduidelijkheid die bij de provincies worden gecreëerd. Hoe is het in deze situatie nog mogelijk om een realistisch provinciaal gebiedsprogramma op te stellen, zo vragen wij ons af?

Visie op Land- en Tuinbouw

Een Nationaal Programma m.b.t. het landelijk gebied dient op zijn minst ook in te gaan op de positie van de land- en tuinbouw als belangrijkste speler in het landelijk gebied. Dat is niet het geval. Het Ontwerp NPLG ontbeert een visie op de land- en tuinbouw als voedselproducent, als landschapsonderhouder, als motor van de nationale en regionale economie en als sociale factor in het landelijk gebied.

Er wordt in het Ontwerp NPLG volledig voorbij gegaan aan de uiterst belangrijke positie van de land- en tuinbouw als voedselproducent, niet alleen voor Nederland, maar ook voor de regio Noord-West Europa. Daar waar de FAO waarschuwt voor mogelijke voedseltekorten in het licht van de groei van de wereldbevolking en internationale crises, en juist Nederland noemt als voorbeeld van een land met een zeer efficiënte en innovatieve voedselproductie, ontbreekt het in Nederland ten enenmale aan een coherente visie op die voedselproductie en aan de rol van Nederland hierin. Denk ook aan de geopolitieke en strategische kracht van onze land- en tuinbouw.

Waar het Ontwerp NPLG ook volledig aan voorbij gaat is de betekenis van de land- en tuinbouw voor de Nederlandse economie. En dus aan de landelijke welvaart. De bijdrage van de primaire sector aan het Bruto Nationaal Product (BNP) is weliswaar slechts iets meer dan 1%, maar wanneer gekeken wordt naar de agribusiness als geheel, dan is die bijdrage al bijna 6%. Afgemeten aan de totale maaksector in Nederland is die bijdrage zelfs bijna 30%. De met deze percentages samenhangende bijdrage aan de werkgelegenheid is navenant groot (circa 600.000 arbeidsplaatsen). In het landelijk gebied hangt de welvaart voor een groot deel samen met een sterke agrarische sector. Een krimp binnen de primaire sector leidt tot een krimp in de gehele agroketen, wat ook gevolgen heeft voor het verdienvermogen van Nederland.

En dan hebben we het nog niet over de grote bijdrage van de sector aan (het overschot op) de betalingsbalans. En voor degenen die van mening zijn dat Nederland wellicht minder zou kunnen gaan exporteren dient gezegd te worden dat Nederland voor haar eigen voedselconsumptie meer dan 3 miljoen hectare nodig heeft, dat terwijl Nederland zelf "slechts" over circa 1,8 miljoen hectare agrarische gronden beschikt. Een groot deel van in Nederland geconsumeerd voedsel kan niet in Nederland geteeld worden. Denk aan koffie, citrusvruchten rijst enz. Daarnaast: om te kunnen importeren moet je ook iets exporteren. Denk bij export ook aan de vele miljarden aan kennis, nieuwe technologieën en verdelingsmateriaal die vermarkt worden over de hele wereld. Nederland is mondiaal koploper op het gebied van innovatiekracht. Wanneer de sector te klein wordt, valt deze kennisexport weg.

Eenzijdige benadering

De claims die in het Ontwerp NPLG op het landelijk gebied gelegd worden maken duidelijk dat er bij het opstellen van het programma volstrekt geen afweging heeft plaatsgevonden tussen enerzijds economische belangen (lees land- en tuinbouw) en andere belangen.

Internationale verplichtingen en afspraken die gemaakt zijn over natuur (Vogel- en Habitatrichtlijn), waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water) en klimaat moeten realistisch, haalbaar

en betaalbaar zijn. Is dit niet het geval, dan is herziening noodzakelijk. Agractie Nederland is van mening dat het uiterste moet worden gedaan om bij het uitwerken van die internationale kaders zo veel mogelijk rekening te houden met de sociaaleconomische belangen van Nederland.

Het nieuwe kabinet dient naar de mening van Agractie Nederland in dat kader opnieuw te kijken naar die uitwerking en waar mogelijk en nodig, tot aanpassing daarvan. Dat geldt zowel voor het beleid op het gebied van natuur en stikstof, als voor het beleid op het gebied van water en mest, als voor het beleid op het gebied van broeikasgasemissies. Dit, mede in het licht van recent aangekondigde beleidswijzigingen door de Europese Commissie. In dit verband dient het nieuwe kabinet niet te schromen om opnieuw met “Brussel” te overleggen, bijvoorbeeld over de invulling van de Nitraatrichtlijn (derogatie).

Exorbitante claim

Het simpele feit dat in het NPLG een claim op agrarische grond ligt van ongeveer 20 tot 25% van het agrarisch grondgebied is voor Agractie Nederland **onacceptabel**, ook al zou dat gelardeerd worden met financiële compensaties.

Overzicht claims:

- a. Tot 2027 nog ruim 40.000 ha. nieuwe natuur (restopgave inclusief extra provinciale ambitie)
- b. Tot 2030 nog ruim 37 000 ha. nieuw bos (restopgave)
- c. Daarnaast ruim 181.000 ha. agrarische natuur gericht op “systeemherstel” voor doelbereik
- d. Groen Blauwe dooradering (5% landelijk gebied in 2030 en 10% in 2050)
- e. Beekdalbeleid (extensivering in de zone van 100 – 250 meter vanaf de beek)
- f. Peilverhoging veenweidegebied (20 – 40 cm onder het maaiveld)
- g. Bufferzones, NVO gebieden, (in het kader Nitraatrichtlijn)

Opgeteld komen wij tot minimaal 268.000 ha (a+b+c) die in de komende jaren geheel of gedeeltelijk aan landbouwkundig gebruik zouden moeten worden onttrokken. En daar komen grote delen van d, e, f en g nog bovenop (deels zal sprake zijn van overlapping), waardoor het totaal kan oplopen tot wel 400.000 ha. Verder wordt aangegeven dat vorengaande geen einddoel is maar dat er na 2030 nog extra “opgaves” zijn wat betreft nieuwe natuur en agrarische natuur.

Bovenop vorengaande komt nog de beoogde reductie van de uitstoot van broeikasgassen (5 Mton CO₂ tot 2030 waarvan 1 Mton via opkoop en 4 Mton via normeren en beprijzen + 1,9 Mton CO₂ middels aangepast landgebruik, waarvan 1,0 Mton in de veenweidegebieden)

Het hoeft geen betoog dat deze beoogde onttrekking versus extensivering een enorme impact zal hebben op de Nederlandse voedselproductie, op het BNP, op de werkgelegenheid, op de betalingsbalans, op de regionale economie, op de levensvatbaarheid van afzonderlijke land- en tuinbouw sectoren, op de sociale cohesie op het platteland en last but not least op het leven van individuele boeren en tuinders.

Waar in het NPLG treffen wij de impactanalyse van dit beoogd beleid aan? Er valt in dit opzicht niet te ontkomen aan de constatering dat in het NPLG de land- en tuinbouw het sluitstuk is van de inrichting van het landelijke gebied. Dat is voor ons onacceptabel.

En tenslotte: wij kunnen in de internationale verdragen die Nederland heeft afgesloten geen basis vinden voor de exorbitante claims zoals neergelegd in het Ontwerp NPLG.

Het moge duidelijk zijn dat een afgeslankt NPLG dienovereenkomstige consequenties dient te hebben voor de door de provincies op te stellen PPLG's. In die PPLG's dient de sociaaleconomische impact van de gebiedsprogramma's bij de besluitvorming ter zake nadrukkelijk meegewogen te worden. In de opgestelde ontwerp PPLG's hebben wij slechts sporadisch iets van een sociaaleconomische impact aangetroffen.

Kosten en compensatie

Ter uitvoering van het NPLG heeft het vorige kabinet een 'transitiefonds' van ruim €24,3 miljard voorgesteld. Nog afgezien van het feit dat het transitiefonds er (nog) niet is en wellicht ook niet komt, ontbreekt het volledig aan de onderbouwing van het transitiefonds. Daarvoor is namelijk nodig dat de kosten van het Ontwerp NPLG in beeld worden gebracht. Dat is nu niet het geval waardoor de omvang van het transitiefonds een slag in de lucht is.

Wat nodig is, is een realistisch NPLG (zoals hiervoor betoogd) waarin de daarmee gepaarde kosten en opbrengstdervingen in beeld worden gebracht om op basis daarvan een plattelandsfonds te maken dat als basis kan dienen voor een op te stellen Landbouwakkoord.

Staat van Instandhouding natuur

In het Ontwerp NPLG wordt aangegeven dat in 2019 ca. 89% van de habitattypen en 69% van de plant- en diersoorten in een ongunstige staat van instandhouding zouden bevinden. Dit statement wordt in het ontwerp NPLG niet onderbouwd en ook valt niet terug te vinden in de rapporten waar deze gegevens op gebaseerd zijn.

Vanuit de systematiek van de aanwijzing van Natura 2000 gebieden zou dit geïnterpreteerd kunnen worden als: in 89% van de habitattypen en 69% van de plant- en diersoorten was in 2019 sprake van verslechtering t.o.v. van het referentiejaar (jaar waarin gebieden zijn aangewezen). Immers, bij de aanwijzing is ofwel een behoud- ofwel een verbeterdoelstelling geformuleerd. Aangezien de verbeterdoelstellingen in de aanwijzingsbesluiten in het merendeel van de gevallen niet zijn geëxpliciteerd, moet het wel om behoud gaan.

Wij beseffen dat in beide gevallen (behoud en/of verbetering) sprake is van een verslechtingsverbod in vergelijking met het referentiejaar (jaar van aanwijzing). Maar hoe is de kennelijk negatieve trend dan vastgesteld gezien het feit dat in veel gevallen informatie over zowel de situatie in het referentiejaar als de actuele situatie ontbreekt?

Het statement dat hier wordt gemaakt staat ook in schril contrast met de uitkomsten van het onderzoek van Henri Prins waaruit blijkt dat wat betreft soorten slechts in ca 15% sprake is van een (lichte) achteruitgang t.o.v. het jaar 2000.

Het statement staat ook in schril contrast met de uitkomsten van de gebiedsanalyses uit 2017 zoals die te vinden zijn op de Natura 2000 website.

Tenslotte

Wij hebben ervoor gekozen niet in detail in te gaan op het Ontwerp NPLG zoals dat nu voorligt. Hetzelfde geldt voor de PlanMER. Het feit dat in de PlanMER de effecten op de land- en tuinbouw negatief scoren, spreekt boekdelen wat betreft de impact van het Ontwerp NPLG op de sector.

Wij vragen het nieuwe kabinet dan ook de huidige Ontwerp NPLG in te trekken en in overleg met de agrarische de sector een meer realistisch NPLG op te stellen.
